

Oponentní posudek na bakalářskou práci

Název práce: Životní plány dospívajících dívek, které opouští ústavní výchovu

Autorka práce: Anna Vágnerová

Vedoucí práce: PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.

Autorka se v předložené bakalářské práci zabývá aktuálním tématem, které je důležité pro jedince z ústavní péče – a to je jejich budoucí život a představy o něm, otázka pracovního i osobního uplatnění. Studentka bakalářského studia byla na praxi ve výchovném ústavu ve Velkém Meziříčí, kde také vznikla idea zpracování tohoto tématu v bakalářské práci. Dosažené výsledky mohou velmi pomoci pro práci s dospívajícími, kteří si kladou otázku, jak se bude jejich život odvíjet po odchodu z výchovného ústavu. Odborní pracovníci, ale také vychovatelé, mohou tak získat podněty pro podpůrné činnosti a pro vlastní přípravu klientů na odchod z ústavu. Téma je tedy možné ocenit.

Práce je tradičně členěna, obsahuje všechny náležitosti, které se vyžadují (abstrakt v českém a anglickém jazyce, úvod, teoretická část, výzkumná část, zhodnocení výzkumných otázek, diskuse, závěr, literatura, přílohy). Má také odpovídající rozsah (59 stran včetně příloh). Práce odpovídá nárokům na formální stránku, i když se někdy vyskytují neobratné formulace – je to první typ odborné práce, kterou studentka zpracovává, takže to nebudu považovat za problém (uvádím jen jeden příklad: „*Z 10 mi participaci na výzkumu 3 bohužel odřekly*“, s. 25).

Teoretická část práce má šest kapitol, ve kterých autorka předkládá základní vymezení tématu a souvisejících otázek. Seznamuje čtenáře s definicemi relevantními pro ústavní péči a které jsou legislativně ukotveny. Sleduje okolnosti, které stojí za umístěním dítěte do ústavní výchovy, podobně jako procesy, které se v rámci ústavní péče realizují (zejm. výchovná péče a její vliv na budoucnost). Protože se v rámci výzkumného úkolu soustřeďuje na dívky, které jsou v období před odchodem z ústavní výchovy (17-18 let), podává také základní informace o vývojových charakteristikách a osobnostních faktorech v období adolescence, které s ústavní péčí souvisejí a které jsou pro toto období důležité (postoje, identita a sebepojetí).

Autorka práce čerpá z odborné literatury (hodně i učebnicového typu), jako literární zdroj jí slouží i legislativa k tématu – je to pochopitelné, neboť legislativa rámuje procesy, které se ve výchovných ústavech realizují. I když měla autorka přímou zkušenost s jedním výchovným ústavem v ČR a poznala přístupy pracovníků ústavu k dospívajícím, doporučovala bych trochu větší obezřetnost při formulaci vlastních názorů, zejména v teoretické části práce. Kritické výroky nejsou navíc nijak doloženy a spíše by patřily např. do diskuse (výrok „*Ve VÚ Velké Meziříčí jsou s dětmi nejčastěji vychovatelé, bohužel dle mého názoru nekompetentní ve vykonávání výchovné funkce, což bývá obrovský problém*“, s. 14).

Praktická část je přehledně strukturována. Popisuje záměry a cíle práce, stanovuje si výzkumný problém a výzkumné otázky, na které chce získat odpovědi prostřednictvím kvalitativního výzkumu.

V úvodních kapitolách praktické části seznamuje jak s průběhem realizovaného výzkumu, tak podává charakteristiky vzorku i použitou metodu – polostrukturovaný rozhovor, který byl připraven v návaznosti na pilotáž formou dotazníku. V něm byla obsažena témata, jako jsou zájmy dívek, jejich rodiny, průběh ústavní výchovy, vztahy s vrstevníky, percepce minulosti a představy o budoucnosti. Oslovila 10 respondentek, zájem o spolupráci mělo sedm z nich.

Pro zpracování dosažených výsledků autorka využívá podle jejích slov zakotvené teorie, získaná data zpracovává formou otevřeného kódování a následně výpovědi kategorizuje. Nejdříve prezentuje nejdůležitější výstupy z rozhovoru u jednotlivých respondentek, přičemž zde již pracuje s kategorickými jednotkami, aby se následně pokusila vybrat ty kategorie, které byly respondentkám společné, a snaží se je více popsat, (výchovný ústav, představy / plány / budoucnost, vztahy, minulost, sebepojetí a zájmy). Na s. 48 pak identifikuje nejdůležitější kategorie. Diskuse obsahuje jednak zodpovězení na stanovené výzkumné otázky, jednak korespondenci s některými nálezy v literatuře.

Práce splňuje kritéria kladená na bakalářské práce na katedře psychologie. Ocenit lze zcela jasné zaujetí pro téma.

Dotazuji se, co je jádrem „nové teorie“, do které má použitá výzkumná metoda zakotvené teorie vyústit. Dále – které nálezy autorku překvapily a které by měly být sdělovány vychovatelům a dalším pracovníkům výzkumných ústavů pro zkvalitnění péče v nich.

Vzhledem k výše uvedenému hodnocení práce ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 31. 8. 2021

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Oponentka práce